

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมมีการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาอันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญาที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เริ่มต้นตั้งแต่พนักงานสอบสวนหรือตำรวจอันเป็นองค์กรที่สำคัญในกระบวนการทางอาญาเนื่องจากเป็นหน่วยงานแรกที่ต้องรับผิดชอบต่อคดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น และส่งสำนวนการสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการ และพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลต่อไป

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 กำหนดให้การสอบสวนต้องเริ่มการสอบสวนโดยไม่ชักช้าและมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ซึ่งสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐาน จะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติกฎหมายเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน อาจทำให้รวบรวมพยานหลักฐานไม่ได้มากเท่าที่ควรอันส่งผลต่อรูปคดีที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตาย

การชั้นสูตรพลิกศพ เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการตาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการตายที่มีมูลมาจากการกระทำความผิดทางอาญา เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตายมากที่สุด ซึ่งการชั้นสูตรพลิกศพดังกล่าว เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนและอาจนำไปสู่การสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการชั้นสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน

จากที่กล่าวมาข้างต้น กระบวนการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย ยังไม่ก่อให้เกิดความยุติธรรมและขอบธรรมเพียงพอดต่อญาติของผู้ตาย ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องสิทธิของญาติผู้ตายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพให้มากขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ปัญหาดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมตรวจศพแทนญาติผู้ตาย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 กำหนดให้กระบวนการชันสูตรพลิกศพในการตายโดยผิดธรรมชาติให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพ โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งแก่แพทย์คนใดคนหนึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกัน และพนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้ซึ่งเป็นการแจ้งให้ญาติของผู้ตายคนใดคนหนึ่งทราบถึงการตายของผู้ตายและญาติของผู้ตายสามารถเข้าร่วมได้เท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดถึงสิทธิของญาติที่ไม่สามารถเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่พบศพ หรือสิทธิของญาติที่มีความประสงค์ที่จะแต่งตั้งแพทย์ที่ตนไว้วางใจเข้าร่วมการชันสูตรแทนตน อันเป็นการถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวนและแพทย์ในสถานที่พบศพ และส่งผลให้ญาติของผู้ตายได้รับผลการชันสูตรพลิกศพที่ถูกต้องจากแพทย์ที่ตนไว้วางใจ

เมื่อมีการตายผิด โดยธรรมชาติเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำให้ตาย ตายโดยอุบัติเหตุ หรือตายโดยยังมีปรากฏเหตุ ญาติเพียงแค่นี้ได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนถึงการตายที่เกิดขึ้นเท่านั้น และไม่ว่าญาติของผู้ตายจะเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่พบศพหรือไม่ พนักงานสอบสวนและแพทย์สามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้เองโดยปราศจากการตรวจสอบจากญาติผู้ตายอันส่งผลให้ญาติของผู้ตายเกิดความเคลือบแคลงสงสัยและต้องการทราบสาเหตุและพฤติการณ์การตายของผู้ตายที่แท้จริง

ตามหลักการว่าด้วยการป้องกันและการสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการวิสามัญฆาตกรรมและการลงโทษประหารชีวิตที่ไร้เหตุผลและรวบรัดกำหนดสิทธิของญาติผู้ตายไว้ว่าครอบครัวของผู้ตายและผู้แทน โดยชอบธรรมของบุคคลเหล่านั้นพึงมีสิทธิได้รับการแจ้งรวมทั้งมีสิทธิเข้าไปฟังหรือตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน กับพึงมีสิทธิแสดงพยานหลักฐานอื่นเพื่อประโยชน์ต่อการสอบสวน และครอบครัวของผู้ตายมีสิทธิที่จะขอให้มีบุคคลที่มีความรู้ด้านการแพทย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเข้าไปสังเกตการณ์ในการชันสูตรพลิกศพได้

เห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยกำหนดเพียงให้พนักงานสอบสวนแจ้งแก่ญาติของผู้ตายทราบ แต่ยังไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับสิทธิการเข้าร่วมในกระบวนการชันสูตรพลิกศพของญาติผู้ตาย เช่น

สิทธิที่จะขอให้มีบุคคลที่มีความรู้ด้านการแพทย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปสังเกตการณ์ในการชันสูตรพลิกศพเป็นต้น

นอกจากนี้ตามหลักการคุ้มครองผู้เสียหาย พบว่าผู้เสียหายมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญ และมีสิทธิที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ง่ายและอำนวยความสะดวกต่อความต้องการของผู้เสียหาย มีสิทธิรับรู้ข้อมูลต่างๆอย่างถูกต้องชัดเจน และต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมด้วยความเมตตา เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยผู้เสียหายในประเทศไทยมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ แต่กฎหมายไทยยังคงละเลยในเรื่องโอกาสการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาอันถือเป็นสิทธิส่วนหนึ่งของผู้เสียหายที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และได้รับความพึงพอใจจากกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว ดังนั้นญาติของผู้ตายที่ถือเป็นผู้เสียหายในการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำต้องได้รับการคุ้มครองตามหลักการคุ้มครองผู้เสียหาย และควรได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง มีสิทธิและโอกาสในการเข้าร่วมหรือเข้าถึงการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่พบศพมากขึ้น และควรต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตาย

ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ กำหนดขั้นตอนการตรวจศพ ณ สถานที่พบศพไว้ว่า ก่อนจะเริ่มทำการตรวจศพ ให้ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพในนามของศาลหรือโคโรเนอร์ มีหน้าที่ต้องแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการตรวจศพไปยังญาติของผู้ตาย และบุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมตรวจศพแทนตนได้และผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะต้องไม่ขัดขวางการดำเนินการตรวจศพ

เห็นว่าบทบัญญัติของประเทศอังกฤษดังกล่าวเป็นไปตามหลักการว่าด้วยการป้องกันและการสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการวิสามัญฆาตกรรมและการลงโทษประหารชีวิตที่ไร้เหตุผลและรวบรัด และหลักการคุ้มครองผู้เสียหาย ที่กำหนดให้ญาติของผู้ตายมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งด้วยตนเองหรือแพทย์ที่ตนไว้วางใจ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ญาติของผู้ตาย สามารถทราบสาเหตุการตายที่แท้จริง และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมมีการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาอันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีอาญา โดยการชันสูตรพลิกศพซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจำต้องสร้างความเชื่อมั่นและเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งญาติของผู้ตายถือเป็นผู้เสียหายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพอันเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงจำเป็นต้องเป็นไปเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ญาติของผู้ตาย ดังนั้นจึงควร

กำหนดสิทธิและโอกาสในการเข้าร่วมหรือเข้าถึงการชันสูตรพลิกศพในสถานที่พบศพให้แก่ญาติของผู้ตายมากขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแก่ผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตาย และยังเป็นการสร้างความเป็นธรรมและความพึงพอใจแก่ญาติของผู้ตายด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ขั้นตอนการตรวจศพ ณ สถานที่พบศพหรือสถานที่เกิดเหตุของประเทศ ไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสอง จะเห็นว่า เมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติเกิดขึ้น ญาติของผู้ตายเพียงได้รับแจ้งการตายจากพนักงานสอบสวนและสามารถเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพได้ด้วยตนเองเท่านั้น แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดถึงสิทธิของญาติผู้ตายในการแต่งตั้งแพทย์ที่ไว้วางใจให้เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพในสถานที่พบศพแทนตน ในกรณีที่ญาติของผู้ตายไม่สามารถเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพในสถานที่พบศพได้ทันเวลา หรืออาจเข้าร่วมทันเวลาแต่ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องการชันสูตรพลิกศพ และญาติของผู้ตายไม่เห็นด้วยกับผลการชันสูตรพลิกศพเพราะไม่เป็นไปตามที่คาดหมายไว้ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจและขาดความเชื่อมั่นในการชันสูตรพลิกศพอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และยังก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อญาติของผู้ตายซึ่งขัดต่อหลักการคุ้มครองผู้เสียหายอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว เพื่อกำหนดสิทธิของญาติในการเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่พบศพให้มากขึ้น เพื่อให้ญาติของผู้ตายทราบสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริง พึงพอใจในผลการชันสูตรพลิกศพ และสามารถนำหลักฐานต่างๆจากสถานที่พบศพไปได้แจ้งคัดค้านในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไปได้

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิร้องขอให้มีการผ่าศพของญาติผู้ตาย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 151 บัญญัติว่า ในเมื่อมีการจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ มีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใดหรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้ ซึ่งเป็นการกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพหรือพนักงานสอบสวน มีดุลพินิจในการสั่งให้ผ่าศพหรือสั่งไม่ให้ผ่าศพแต่เพียงผู้เดียว ตามเหตุที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย โดยหากเห็นควรไม่จัดให้มีการผ่าศพ แต่ญาติของผู้ตายที่ยังคงตั้งใจสงสัยในสาเหตุและพฤติการณ์การตายและประสงค์จะให้มีการผ่าศพเพื่อพิสูจน์การตาย ก็มีอาจกระทำการใดได้เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจเช่นนั้น

ตามหลักการตรวจสอบถ่วงดุล มีจุดมุ่งหมายที่จะหลีกเลี่ยงการผูกขาดอำนาจไว้ที่บุคคลคนเดียวหรือองค์กรเดียว โดยไม่มีองค์กรใดมาตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการใช้

อำนาจตามอำเภอใจได้ และเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อให้กระบวนการในการดำเนินคดีอาญาทุกขั้นตอนเกิดความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบจากบุคคลในองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีอาญาด้วย

การใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพในขั้นตอนการผ่าศพเพื่อหาเหตุการณืตาย โดยการสั่งเห็นควรให้ผ่าศพหรือไม่ผ่าศพ ควรหลีกเลี่ยงมิให้ผูกขาดอำนาจไว้ที่เจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพหรือพนักงานสอบสวนเพียงผู้เดียว เพราะอาจก่อให้เกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจได้ และควรจัดให้มีระบบการตรวจสอบการทำงานของพนักงานสอบสวนด้วย เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

ในรัฐมิชิแกนประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดว่าการผ่าศพนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้การวินิจฉัยเหตุและพฤติการณ์ที่ตายเป็นไปอย่างแม่นยำมากขึ้น แต่การผ่าศพเป็นกระบวนการที่มีราคาแพงจึงควรกระทำเท่าที่จำเป็น โดยกำหนดให้เป็นอำนาจของแพทย์สอบสวนเป็นผู้สั่งให้ทำการผ่าศพ แต่มีการกำหนดกรณีของการผ่าศพไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจของแพทย์สอบสวนอันได้แก่ ในกรณีที่ต้องผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ของผู้ตายเนื่องจากสภาพศพถูกทำลายเป็นอย่างมากและในกรณีการตายของเด็กอายุน้อยกว่า 2 ปีที่ตายโดยไม่ทราบสาเหตุหรือโดยกะทันหัน บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้แทนของเด็กมีสิทธิในการร้องขอให้มีการผ่าศพ โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว

เห็นว่าในขั้นตอนการผ่าศพเพื่อพิสูจน์สาเหตุการตายของรัฐมิชิแกน ไม่ผูกขาดอำนาจไว้ที่แพทย์สอบสวนแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งแพทย์สอบสวนไม่อาจใช้อำนาจตามอำเภอใจได้ เพราะกฎหมายได้กำหนดกรณีบังคับให้แพทย์สอบสวนจำต้องทำการผ่าศพไว้สองกรณีข้างต้นอันเป็นระบบการตรวจสอบอำนาจของแพทย์สอบสวนตามหลักการตรวจสอบถ่วงดุล โดยหนึ่งในกรณีนั้น ญาติของผู้ตายมีสิทธิร้องขอให้ทำการผ่าศพ แสดงถึงระบบการตรวจสอบอำนาจของแพทย์สอบสวนโดยผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตาย อันเป็นการสร้างความโปร่งใสและชอบธรรมต่อทุกฝ่าย

ในประเทศเยอรมัน กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลในการออกคำสั่งเพื่อทำการผ่าศพ โดยการผ่าศพต้องทำโดยแพทย์ 2 คน ค่อหน้าผู้พิพากษา และต้องมีการแจ้งคำสั่งให้ผ่าศพไปยังญาติของผู้ตายด้วย นอกจากนี้ยังกำหนดกรณีที่บังคับให้ต้องทำการผ่าศพเพื่อตรวจพิสูจน์ อันได้แก่ กรณีหญิงซึ่งตั้งครรรภ์เสียชีวิตระหว่างการทำงานหรือภายใน 6 เดือนหลังจากการคลอดบุตร, กรณีการตายของทารกแรกเกิดกรณีเสียชีวิตมีอายุต่ำกว่า 16 ปี, กรณีศพที่ไม่อาจระบุเอกลักษณ์บุคคลได้ และกรณีญาติของผู้ตายร้องขอให้ทำการผ่าศพเพื่อพิสูจน์สาเหตุการตาย

เห็นได้ว่าขั้นตอนการผ่าศพของประเทศเยอรมัน กำหนดอำนาจในการสั่งให้ผ่าศพเป็นอำนาจของศาล แต่ศาลก็มีอาจใช้อำนาจตามอำเภอใจได้ เพราะกฎหมายได้กำหนดกรณีที่ศาลจำต้องสั่งให้ทำผ่าศพเพื่อหาสาเหตุการตายไว้ 4 กรณีข้างต้นเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจของศาล โดยหนึ่งในกรณีนั้น ได้แก่ ญาติของผู้ตายมีสิทธิร้องขอให้ทำการผ่าศพ แสดงถึงสิทธิในการตรวจสอบถ่วงดุลคำสั่งดังกล่าว ซึ่งศาลจำต้องสั่งให้ผ่าศพในทุกกรณีหากมีการร้องขอ

ตามกฎหมายของประเทศไทย จากที่กล่าวไปข้างต้น เมื่อการชันสูตรพลิกศพในสถานที่พบศพเสร็จสิ้น หากยังไม่สามารถระบุถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายได้อย่างแน่ชัด ก่อให้เกิดการพิจารณาและจัดให้มีการผ่าศพอันเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพหรือพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนเห็นควรไม่จัดให้มีการผ่าศพ แต่ผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตายที่ยังคงจิตใจสงสัยในสาเหตุและพฤติการณ์การตายและประสงค์จะให้มีการผ่าเพื่อพิสูจน์สาเหตุการตายก็อาจกระทำการร้องขอใดๆ ได้เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้

เห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าว ให้อำนาจสั่งให้มีการผ่าศพหรือไม่ให้มีการผ่าศพผูกขาดไว้ที่พนักงานสอบสวนเพียงผู้เดียว ไม่ได้กำหนดถึงกรณีที่ต้องทำการผ่าศพอย่างชัดเจนและไม่ได้กำหนดการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวน โดยการร้องขอให้ทำการผ่าศพของญาติผู้ตายแต่อย่างใด

ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว เพื่อกำหนดสิทธิของญาติผู้ตายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพในขั้นตอนการผ่าศพเพื่อพิสูจน์สาเหตุการตายให้มากขึ้นอันเป็นไปเพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวน และเพื่อให้ญาติของผู้ตายทราบสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริง

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการโต้แย้งคัดค้านผลการชันสูตรพลิกศพของญาติผู้ตาย

ในการตายที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่งตอนท้ายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการเมื่อเสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ตามมาตรา 156 และตามมาตรา 156 บัญญัติว่า ให้ส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญาให้แก่ข้าหลวงประจำจังหวัด โดยในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญาให้แก่พนักงานอัยการ และพนักงานอัยการส่งให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้สั่งยุติคดี กล่าวคือ พนักงานสอบสวนสามารถสรุปสำนวนการชันสูตรพลิกศพได้เอง ซึ่งญาติของผู้ตายจะทราบต่อเมื่อพนักงานสอบสวนทำสำนวนการชันสูตร

พลิกศพเสร็จสิ้นส่งให้พนักงานอัยการและผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งยุติคดีแล้ว และหากญาติของผู้ตายไม่พึงพอใจในผลการชันสูตรดังกล่าวก็ไม่มีสิทธิโต้แย้งคัดค้านในสาเหตุและพฤติการณ์การตายในกระบวนการใดได้เลย

ตามหลักการตรวจสอบถ่วงดุลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีแนวคิดว่า องค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม ไม่มีองค์กรใดสามารถที่จะอำนวยความสะดวกได้อย่างเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ หากแต่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทุกๆ องค์กรในกระบวนการ และเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน อันจะเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบจากบุคคลในองค์กรในการดำเนินคดีอาญาด້วย

การที่พนักงานสอบสวนทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพในกรณีการตายที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญาส่งให้พนักงานอัยการ และส่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ตรวจสอบเพื่อสั่งยุติคดีเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอต่อทุกฝ่ายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ กล่าวคือ ผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตายยังคงไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างเพียงพอ เพราะยังเคลือบแคลงสงสัยในสาเหตุและพฤติการณ์การตายจากการทำงานของสององค์กรข้างต้น ดังนั้นจึงควรมีมาตรการหรือระบบการตรวจสอบของญาติผู้ตายเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส และป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบจากบุคคลในองค์กรดังกล่าว

ตามหลักการคุ้มครองผู้เสียหาย พบว่าผู้เสียหายมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญ มีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคดีของพวกเขา โดยผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตายควรมีสิทธิตรวจสอบแฟ้มคดีด้วยการเข้าถึงเจ้าหน้าที่ผู้ทำคดี หรือมีสิทธิทราบข้อมูลทั้งหมดในคดีด้วยการอธิบายให้เข้าใจจากบุคคลผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ แต่กฎหมายไทยยังคงละเลยในเรื่องโอกาสการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคดีของผู้เสียหายหรือญาติผู้ตาย ดังนั้นจึงควรมีเพิ่มสิทธิที่จะได้รับทราบข่าวสารทั้งหมดเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพอันนำไปสู่สิทธิในการโต้แย้งคัดค้านของญาติผู้ตายได้

ในประเทศอังกฤษ มีกฎหมายกำหนดเรื่องการไต่สวนการตาย โดยสามารถดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือการไต่สวนการตายโดยผู้ทำการชันสูตรพลิกศพในนามของศาลหรือโคโรเนอร์ เช่น การตายโดยผิดธรรมชาติหรือการตายที่ไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัด และการไต่สวนการตายของโคโรเนอร์ร่วมกับคณะลูกขุน เช่น การตายในระหว่างปฏิบัติหน้าที่หรือโดยการควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจ (วิสามัญฆาตกรรม) เพื่อให้ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร ตายอย่างไร ตายเมื่อไหร่ และตายที่ไหน โดยการไต่สวนต้องกระทำโดยเปิดเผย และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตายหรือผู้ที่สนใจเข้า

ร่วมรับฟังได้และจะต้องแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ที่จะทำการไต่สวน และกำหนดให้ญาติของผู้ตายสามารถซักถามพยานได้ อันเป็นการให้สิทธิโต้แย้งคัดค้านในสาเหตุและพฤติการณ์การตายแก่ญาติของผู้ตาย รวมทั้งประชาชนทั่วไปผู้ที่สนใจเข้าร่วมรับฟังด้วย

เห็นว่ากฎหมายของประเทศอังกฤษ กำหนดเรื่องการไต่สวนการตายของศาลไม่ว่าจะเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติหรือการตายในระหว่างปฏิบัติหน้าที่หรือโดยการควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยให้สิทธิในการโต้แย้งคัดค้านถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายแก่ญาติของผู้ตาย อันเป็นระบบการตรวจสอบการทำงานขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อญาติผู้ตายในการนำสำนวนการชันสูตรพลิกศพที่มีสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่ถูกต้องแท้จริงไปเป็นพยานหลักฐานสำคัญไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

กฎหมายของรัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้บัญญัติให้ต้องมีการไต่สวนการตายของศาลอันเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการชันสูตรพลิกศพ แต่มีการกำหนดให้สิทธิแก่พนักงานอัยการ จำเลย หรือญาติของผู้ตายในการร้องขอให้มีการไต่สวนทางศาลถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายซึ่งจะเห็นว่าเป็นการให้สิทธิแก่ญาติของผู้ตายที่ไม่เห็นด้วยกับผลการชันสูตรตามที่แพทย์สอบสวนระบุในสำนวนการชันสูตรพลิกศพ โดยในการไต่สวนเช่นว่านี้ ศาลอาจมีคำสั่งให้ทำการขุดศพขึ้นมาเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพหรือผ่าศพซ้ำก็ได้ ซึ่งจะกระทำโดยแพทย์เอกชนที่ผู้ร้องขอเป็นคนรับผิดชอบค่าใช้จ่าย

การชันสูตรพลิกศพของรัฐมิชิแกน เป็นอำนาจของแพทย์สอบสวนในการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ และมีการกำหนดระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของแพทย์สอบสวนในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ โดยให้พนักงานอัยการ จำเลย หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ทำการไต่สวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริง เพื่อพิสูจน์ความโปร่งใสในการทำงานของแพทย์สอบสวน และสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานของแพทย์สอบสวนและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมมีการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาอันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีอาญาซึ่งการสรุปสำนวนผลการชันสูตรพลิกศพจากการตายที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญา เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จำต้องสร้างความเชื่อมั่นและเป็นธรรมอย่างเพียงพอให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หากญาติของผู้ตายหรือผู้เสียหายไม่พึงพอใจผลการชันสูตรพลิกศพดังกล่าว ก็ไม่อาจโต้แย้งคัดค้านในกระบวนการยุติธรรมใดได้เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ จึงก่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในการทำงานของพนักงานสอบสวนส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามมา ดังนั้นจึง

ควรจัดให้มีการตรวจสอบหรือเพิ่มเติมสิทธิโต้แย้งคัดค้านให้แก่ญาติของผู้ตาย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวไปข้างต้น กฎหมายไทยในปัจจุบันกำหนดให้ พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญาให้แก่พนักงานอัยการเพื่อส่งสำนวนให้แก่ผู้ว่าราชการการเพื่อสั่งยุติคดี ดังนั้นในกรณีความตายที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญา กฎหมายไม่ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งแก่ญาติของผู้ตายถึงผลการชันสูตรพลิกศพ และญาติของผู้ตายไม่มีสิทธิทราบข้อมูลใดๆที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพจนกว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจะสั่งยุติคดีซึ่งหากญาติของผู้ตายไม่พึงพอใจในผลการชันสูตรพลิกศพ และยังคงเคลือบแคลงสงสัยในสาเหตุและพฤติการณ์การตายของผู้ตาย ไม่มีสิทธิโต้แย้งคัดค้านในกระบวนการใดได้ จะเห็นว่าเป็นการขัดต่อหลักการตรวจสอบถ่วงดุลที่ควรมีระบบการตรวจสอบการทำงานระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นธรรมเพียงพอต่อญาติผู้ตาย เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานขององค์กรต่างๆในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เกิดความ โปร่งใส และเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้เพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว โดยการเพิ่มสิทธิของญาติผู้ตายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพมากขึ้น กล่าวคือ ควรได้รับแจ้งผลการชันสูตรพลิกศพจากการตายมิได้เกิดจากการกระทำทางอาญาโดยเร็วที่สุด และหากญาติของผู้ตายไม่พอใจในผลการชันสูตรพลิกศพดังกล่าว และประสงค์จะโต้แย้งคัดค้าน จึงเห็นควรให้เพิ่มสิทธิโต้แย้งของญาติผู้ตายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ เพื่อสร้างความพึงพอใจและเป็นธรรมให้ญาติของผู้ตายอันเป็นการคลายความสงสัยกังวล และทราบสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริง